

Bekers te koop

Hans Meijer

Bij veel schaaktoernooien is het de gewoonte om na afloop aan de winnaar een beker te overhandigen. Een bizarre gewoonte want in elke normale bedrijfstak zou het uitreiken van een beker aan 'de winnaar' als licht absurd ervaren worden. Een bedrijf keert aan iemand die een bijzondere prestatie levert gewoonlijk een geldprijs in de vorm van een bonus uit. De vraag die wij schakers ons moeten stellen is welke prijzen nog wel door de beugel kunnen en welke niet. Is, om met Ruurd Kunnen te spreken, de houdbaarheidsdatum van bekeraanbiedingen niet allang verstreken?

Doorbladeren van de laatste zeven jaargangen van *New in Chess* bevestigt mijn vermoeden dat de organisatoren van schaaktoernooien een zekere voorkeur aan de dag leggen voor bekeraanbiedingen, met name grote bekeraanbiedingen. Hoewel het meestal niet aan het gezicht van de ontvanger af te lezen is vermoed ik dat hij of zij zich bij het in ontvangst nemen van de beker al afvraagt wat hij of zij met dit kleinood aanmoet. Is er nog ergens plek thuis? Of anders achter de rododendrons? Is achterlaten op de hotelkamer een optie? Meegeven met de vuilnisman? Op de website van Erik van den Doel zie ik dat hij negentig toernooien, al dan niet alleen, gewonnen heeft. Laten we er van uitgaan dat ze hem veertig keer een beker overhandigd hebben is het dan reëel te veronderstellen dat die allemaal in zijn huiskamer staan? Ik vroeg Bernard Bannink, negentien keer clubkampioen en twaalf keer snelschaakkampioen van Promotie, waar hij zijn bekeraanbiedingen had. Geen idee was zijn reactie. Ik heb een doos in de berging en ik heb veel weggegooid bij mijn verhuizing. Met een beker maak je een schaker meestal niet echt blij.

Breugembokaal en HSB Snelschaakbokaal

Hoe zit het met wisselbekers? Is een beker die je terug moet geven beter? Sinds 2004 organiseert schaakvereniging Promotie uit Zoetermeer een open snelschaakkampioenschap om de Breugembokaal. Dit toernooi fungeert sinds 2009 tevens als snelschaakkampioenschap van de Haagse Schaakbond (HSB) een titel die naar de hoogst eindigende schaker uit de HSB gaat. Het aardige van dit toernooi is dat de Breugembokaal een eeuwigdurende wisselbeker is. De winnaars zien hun namen terug op een kunststoffenplaatje dat op het voetstuk bevestigd is. Op elke zijde van de sokkel kan één plaatje met vijf namen. Als een voetstuk vol is wordt er een extra voetstuk bij geplaatst. Het lijkt mij een goed idee om als het Breugembokaal ooit mocht ophouden te bestaan dat de wisselbeker dan naar de schaker gaat wiens naam het meest op de voetstukken voorkomt. Zo'n beker zou ik zeker in mijn boekenkast zetten ('Niet gek, wereldtopper Matthew Sadler afgetroefd!'). De snelschaakbeker is nu nog een gewone wisselbeker maar ik stel voor om ook daar een eeuwigdurende wisselbeker van te maken. Die kan dan als de HSB ophoudt te bestaan eveneens naar de schaker wiens naam het meest op de voetstukken voorkomt. Naar verwachting zal deze beker ook een ereplaats in een prijzenkast krijgen ('Toch mooi kampioen NK deelnemer John van der Wiel de loef afgestoken!').

Een wisselbeker waar ik zelf met plezier aan terugdenk is die van het Union Script schaaktoernooi, een wedstrijd voor Europese Telecom- en Postbedrijven. In 2003 won KPN Telecom in Arosa, Zwitserland, dit kampioenschap nipt voor de Deense Posterijen. Na afloop kregen we een medaille omgehangen en als team kregen we de Union Script wisselbeker met de grote oren voor een jaartje mee. Terug in Nederland heb ik een weekje op mijn werk in Utrecht met deze beker kunnen pronken waarna ik hem doorgaf aan een van mijn teamgenoten.

Union Script wisselbeker

Het KPN team bestond uit Mark van der Werf (op de foto links; nu directeur Bondsbureau van de KNSB), Teun van der Vorm, Henk Alberts (o.a. voorzitter Motiefgroep Schaken), Willem Broekman (nu schaaktrainer in Frigiliana bij Malaga) en Hans Meijer (op de foto rechts).

Een idee dat de tand des tijds doorstaan heeft is de prijzentafel. Met plezier denk ik terug aan de prijzentafels van de Amsterdamse Schaakolympiades voor bedrijven. Mijn bijdragen aan die tafel haalde ik uit de kast met relatiegeschenken van KPN Telecom en diverse keren mocht ik een prijsje, waaronder een fraaie cross pen, van een ander bedrijf meenemen. Eetbare prijzen vielen overigens thuis het meest in de smaak. Tijdens het 'Amigos de Ajedrez 2008' toernooi in Samaipata en het 'Puma Punku 2013' toernooi in La Paz waren de prijzentafels ook een groot succes met name omdat er voor iedereen een prijsje was. De nogal jonge leden van het Boliviaanse damsteam, zie de foto, kozen in Samaipata allemaal voor een flesje sterke drank.

Stefanie, Carla, Raisa, Daniela en Maria Eugenia

Het jonge dame in het midden op de foto is Raisa Luna. In 2008 won zij het algemene Boliviaanse kampioenschap schaken. Van de Boliviaanse schaakbond kreeg Raisa voor haar unieke prestatie een grote beker terwijl ze van de burgemeester van Samaipata een portable PC cadeau kreeg. Het laat zich raden welke van deze twee prijzen Raisa nu nog elke dag gebruikt.

Willem Broekman, RSB senioren kampioen 2011

Het gezicht van Willem Broekman sprak, toen hij in 2011 het RSB senioren kampioenschap van de Rotterdamse Schaakbond won, boekdelen. De fles Ketel 1 zal hij zich goed hebben laten smaken maar waar zal die beker na zijn verhuizing naar Spanje terecht gekomen zijn?

Certificaat 'Raíces del Chaco' toernooi 2009

In Bolivia is men verzot op grote tot zeer grote bekers, medailles en diploma's. In 2009 nam ik deel aan het 'Raices del Chaco' toernooi in Yacuiba, een stadje bij de Argentijnse grens. De busreis er naar toe duurde anderhalve dag en terug wederom anderhalve dag. En dat voor drie dagen schaken. Na afloop van dit toernooi kreeg ik een certificaat. Het voordeel van certificaten en diploma's is dat je er gemakkelijk eenendertig op elkaar kunt stapelen zonder dat dit veel ruimte in beslag neemt. Iets dat je met eenendertig bekers niet snel voor elkaar zult krijgen.

Wat zijn prima toernooiprijzen? Het belangrijkste criterium is of de prijswinnaar er een goed gevoel aan overhoudt. Heeft hij of zij er zelf iets aan of kan hij of zij er iemand mee blij maken.

Levon Aronian zal de porseleinen bloemenvaas die hij in 2013 in St. Petersburg won en de zevenentwintig liter olijfolie die hij in 2010 in Linares kreeg ongetwijfeld aan vrouwlief Arianne Caoili cadeau gegeven hebben. Met zulke prijzen kan elke schaker thuiskomen.

Liever geen bekers

Het te gelde maken van een prijs is een alternatief. Hein Donner was altijd in voor een provocatie maar soms provoceerde hij zonder het zelf te beseffen. Hans Ree beschrijft in 'In den eersten stoot pat' (1979) hoe in Haifa muntenverzamelaars tijdens de Schaakolympiade van 1976 hoge bedragen boden voor de medailles. Ree: "De handel in deze heilige voorwerpen deed een Nederlandse bondsbestuurder in dronken woede ontsteken. 'Er is er anders al een verkocht', zei Frans Kuijpers met vileine zoetsappigheid, 'die van Donner'. De bondsbestuurder staaarde enige ogenblikken verstard naar het plafond en zwaaide toen dreigend met zijn vinger. 'Dit is zijn laatste toernooi geweest'.". De USA won goud, Nederland zilver en Engeland brons.

Welke prijzen krijgen van mij een speciale prijs, zie de eervolle vermelding, voor originaliteit?

Loek en zijn paard

De eerste plaats. Het paard van het Remco Heite toernooi. Loek van Wely won dit paard in 2006 en in 2008 deed Bartłomiej Macieja hem dit na. Zij schonken hun paarden aan een Friese instelling voor gehandicapten. In 2010 won Luke McShane en in 2012 wederom Loek.

De tweede plaats. De sculpturen van het 'Tata Steel Chess' toernooi en haar voorganger het 'Corus Chess' toernooi, zie New In Chess (NiC) 2013-2, 2011-2 en 2008-2. Allemaal artistieke meesterwerkjes waarvan er eentje in mijn prijzenkast niet zou misstaan.

De derde plaats. De eerste keer dat een schaakprijs mijn aandacht trof was in 1967. Op de televisie zag ik een interview met Hein Donner die in Venetië, voor regerend wereldkampioen Tigran Petrosjan, het grootmeestertoernooi gewonnen had. Donner vertelde de interviewer dat de eerste prijs een gouden gondel bezet met 24 briljanten was en voegde er aan toe: "Ik doneer deze prijs aan het Medisch Comité Vietnam. Zij zullen er wel medicijnen van kopen, maar voor mijn part mag dat ook een machinegeweer zijn, want de Amerikanen moeten Vietnam uitgeschopt worden!". Een schandaal was het gevolg. In 'Hein Donner 1927-1988' (1994) van Alexander Münninghoff is te lezen dat Elsevier hem meteen op straat zette en dat hij bij De Tijd op het nippertje mocht blijven omdat enkele coryfeeën voor hem in de bres sprongen.

Doodskistje met schaakstukken

Een eervolle vermelding krijgt een prijs die ik graag een keer had willen winnen maar nooit ergens op een prijzentafel heb zien liggen. Doodskistje en schaakstukken zijn afkomstig uit Peru, Arequipa respectievelijk Cuzco. Ze symboliseren het schaakspel want wat ziet een antropoloog als hij de jungle intrekt en bij ons schakers verzeild raakt? Hij ziet dat er hinderlagen worden gelegd, dat we paarden in de strijd werpen, dat her en der torens worden bestormd, dat onverlaten er niet voor terugdeinzen om dames te belagen en hij ziet dat er links en rechts gevallen strijders in kistjes gestopt worden. Tenminste dat was wat het hoofd van de interne dienst van AKZO Nobel te Sassenheim ons, tijdens de finale van het Nederlandse Kampioenschap Bedrijfsschaak in 1995, zag doen en volgens mij heeft hij het schaakspel bij die gelegenheid op uitstekende wijze gekarakteriseerd. Een visie die Manuel Nepveu, lees zijn column 'De bevredigende executie', zeker zal willen onderschrijven.

Een ander aspect van de prijsuitreiking dat in mijn ogen dringend verandering behoeft is de persoon die de prijzen uitreikt. Een boeiend idee hiervoor is afkomstig van Ivan Sokolov. In NiC 2012-8 beschrijft hij hoe in 1955 de 19-jarige Olga Kesic, Miss Mar del Plata en dochter van Joegoslavische immigranten, aan Borislav Ivkov de beker voor het winnen van het Mar del Plata schaaktoernooi uitreikt. Op de foto bij het artikel is te zien dat Olga een verpletterende indruk op de 22-jarige Borislav maakt. Vier jaar later, aan het einde van een tour door Zuid-Amerika keert hij terug naar Argentinië en trouwt hij met Olga. Dit artikel heeft mij aan het denken gezet. Ik besef nu dat ik Rens Minnema in La Paz tijdens het 'Puma Punku 2013' toernooi aan Maria Eugenia Ramirez, een fraaie derde plaats, en Carla Borda, de hoogst geplaatste dame bij het snelschaken, hun prijzen uit had moeten laten reiken. En bij het Breugem toernooi van Promotie had natuurlijk niet Ruurd Kunnen maar een Zoetermeerse schone de prijzen aan Erik, Alexandre, Dimitri, Hing Ting en Jan Willem uit moeten reiken.

Motiefgroep Schaken, o.a. Henk Alberts. Zie: euwe.nl

Het Breugemtoernooi van de schaakvereniging Promotie: Zie: svpromotie.nl/index.php?pagina=opentoernooi

Het paard van Loek, Hans Ree, 02-12-06. Zie: vorige.nrc.nl/krant/article1748114.ece

De paarden van Loek en Bartlomiej, Hans Ree, 09-12-08. Zie: weblogs.nrc.nl/schaken/2008/12/09

Hein Donner en de waarheid, Hans Ree, 23-10-07. Zie: weblogs.nrc.nl/schaken/2007/10/23

Erelijst IGM Erik van den Doel: Zie: erikvandendoel.nl/gewonnen_toernooien.html

Houdbaarheid, Ruurd Kunnen, 02-11-13. Zie: svpromotie.nl/index.php?pagina=columns&item=17140

De bevredigende executie, Manuel Nepveu, 12-10-13. Zie: svpromotie.nl/index.php?pagina=columns&item=17134